M Reis

Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריערען
אונד דער פרענומעראציאנס-טערמין בעגיננט מיט דעם עמפפאנגע דעם ערסטען בלאטטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין פעסט וואיטצנער בולוואר נומ' 29, וואהין מאן אייך דיא פרענומעראציאנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

יודישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג אונד קאסטעט
פיר עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. קר. ע. וו.
פיערטעליעהר' 2 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיערטעליעהר' 2 גולד. 75 קר. ע. וו.

Nr. 26, פינפצעהנטער יאהרגאנג. פעסט, מיטטוואך כא אדר א' ה'תרמ"ג. Pest, den 28 Feber 1883.

די נייע ליגע.

וויר האטטען ווידער איינע נייע עסטער מיט איינער גאנץ נייען ליגע! — דאס אין קארצאג ערשיינענדע בלאטט „נאדי-קונשאג" שילדערט דען פאלל מיט דיעזער עסטער וויא פאלגט: עסטער מאלנאר דיענטע ביים יידישען פעכטער מאריין פיללטצער אין טיסא-סענט-אימרע. דאך ערקלערטע דאס מעדכען, דאס איהר דיעזער דיענסט צו בעשווערליך זייא. דאס מעדכען גינג דורך, אונד הערר פיללטצער ערשטאטטעטע היעריבער דיא גערוכטליבע אנציינע. דער ריכטער פאדערטע דאס מעדכען אויף, איהרע דיענסטשטעללע ווידער אנצוטרעטען; דאך דאס מעדכען וואללטע דיעס ניכט, אונד ערקלערטע: „ליעבער ווערפע איך מיך אין דען ברוננען, בעפאר איך צו מיינעם דיענסט-העררן צוריקקעהרע!" — באלד דאראויף וואר דאס מעדכען פערשוואונדען. ענדליך פאנד מאן עס אין איינעם ברוננען, אינדעם מאן אין דענזעלבען איינען אייזענהאקען הינונטער ליעס. דער אייזענהאקען, מיט דעם נון דאס מעדכען היניפגעצאגען ווערדען זאללטע, באהרטע זיך אין דיא ברוסט דעם מעדכענס אונד פעראורזאכטע אין דער געגענד דעם הערצענס איינע טיעפע וואונדע. עס איזט זעלבסטפערשטענדליך, דאס יעדער ערקאננטע, דאס דיעזע וואונדע דעם מעדכען ערסט נאך דעם טאדע ביינעבראכט ווארדע דורך דען אייזערנען האקען, מיטטעלס דעססען דיא לייכע אויס דעם ברוננען געצאגען ווארדע. אללייז דיא אנטי-סעמיטען בעניטצען זאגלייך דיא געלעגענהייט, אום אויסצושפרענגען, דאס דיא וואונדע דאפאן העררירהע, דא פיללטצער דעם מעדכען בלוט צום געבראיכע פיר דאס יידישע אסטערן-פעסט ענטנאממען. אבגלייך דיעזע פערדעכטיגונג איינע פאללקאממען גרונדלאזע איזט, בעגאב זיך דעננאך אם 26-טען דיעזעס דער שטוהלריכטער אלאיס טאראק נאך טיסא-סענט-אימרע, אום אין אנגעלעגענהייט דער עסטער מאלנאר איינע אונטערזוכונג איינצולייטען. דיא לייכע ווירד אויסגעגראבען. אויסער דען ביידען ארצטען, דיא זיינערצייט (וויא וויר בערייטס אין פאריגער נוממער געמעלדעט) דיא לייכע אונטערזוכט האבען, בעגאבען זיך אייך נאך אנדערע צווייא ארצטע נאך טיסא-סענט-אימרע, אום איינע נייע בעזיכטיגונג דער לייכע פארצונעהמען.

דאס הייטיגע מארגענבלאטט דעם „פעסטער ללאיד" פעראפפענטליכט היעריבער פאלגענדע דעפעשען:

טיסא-אבאד 27-טען פעבער. דער שטוהלריכטער איזט געסטערן אבענדס אין טיסא-סענט-אימרע איינגעטראפפען אונד פערהארטע זאפארט דען קושער דעם פיללטצער, נאמענס ראטץ, וועלכער דיא בלוט-בעשולדיגונג אויפגעבראכט. דאס פערהאר געשאה אין געגענווארט דער עלטערן אונד דעם ברודערס דער עסטער מאלנאר. דער קושער לייגנעט, יע פאן איינעם דערארטיגען מארדע ערוועהנונג געמאכט צו האבען. דיא מאלנארישע פאמיליע זאגטע: זיא האבע דען קושער ראטץ נאר ניע געקאנגט, בערופט זיך אבער אויף איינע דריטטע פערזאן, וועלכע דיעזע מארד-געשיכטע פאן ראטץ געהארט האבען זאלל.

טיסא-אבאר, 27-טען פעבער. הייטע מארגענס לאנגטען אין טיסא-סענט-אימרע דיא דאקטארען סיללעי אונד וויינבערגער אן, וועלכע דיא ערסטע סעציערונג אן דער לייכע דער עסטער מאלנאר פארגענאממען האטטען. שפעטער קאמען הינצו נאך דריי דאקטארען: באדנאר, בעסמערצקי אונד שימאני, וועלכע דריי דיא לייכע אויסגראבען ליעסען אונד איינע נייע סעציערונג פארנאהמען. אום 9 אוהר קאם אייך דער וויצע-שטאאטס-אנוואלט אויס קארצאג. דיא גערוכטס-קאממיסיאן בעגאב זיך צו דעם אין דער נעהע דעם מאלנארישען הויזעס בעפינדליכען ברוננען, אין וועלכעם דיא לייכע עסטער מאלנארס אויפגעפונדען ווארדע. עס ווארדע דא דער אומפאנג אונד דיא טיעפע דעם ברוננענס אבגעמעססען. פאן דארט גינג דיא קאממיססיאן אין דאס דארפסהויז, וואו דאס עהע-פאאר פיללטצער אונד נאך זעכס בייערן אונד בייערינגען פערהארט ווארדען. דריי בייערן מאכטען דיא אויסזאגע, דאס זיא פאן איינעם מארדע ניכטס בעשטיממטעס וויססטען, אונד זיא ערקלערטען נאך אויסערדעם, זיא העטטען זעלבער געהארט, וויא עסטער זאגטע, דאס זיא זיך אין דען ברוננען שטירצען ווערדע. — דיא אנדערען זאגטען, זיא העטטען עס זאגאר זעלבער געזעהען, וויא עסטער צום ברוננען געלויפען.

טיסא-רעדשי, 27-טען פעבער, אבענדס. דיא געשיכטע פאן דער ערמארדונג דער עסטער מאלנאר האט זיך נון אלס איינע אבשייליכע ניעדערטרעכטיגע ליגע הערויסגעשטעללט. אום 4 אוהר נאכמיטטאגס ווארדע דיא אויסגראבונג דער לייכע אונד דיא צווייטע סעציערונג פארגענאממען. דאס געשאה אין געגענווארט פאן פיעלען צושויערן. דער קאמיטאטס-פיזיקוס דר' באדנאר סעציערטע אונטער מיטהילפע דער איבריגען אנוועזענדען ארצטע דיא לייכע אונד ווידמעטע איינע בעזאנדערע אויפמערקזאמקייט יענען קארפער-טהיילען, פאן וועלכען דיא פערליימדער זאגטען, דאס זיא אייפגעשניטטען וואַרען, אום דאס בלוט פאן איהנען אבצוצאפפען. דען „בעפונד" דיקטירטע דר' באדנאר ביא יעדעם איינצעלנען שטיקע מיט לייטער, דעם גאנצען פובליקום פערנעהמבארער שטיממע אונד פאדערטע יעדעסמאל דיא עלטערן אונד דיא אנוועזענדען אויף, דיא אונטערזוכטען שטיקע צו בעזיכטיגען. צו בעמערקען איזט אייך נאך, דאס דיא גערוכטס-בעהארדע געסטערן דאס גראב אלס אונבערירהט קאנשטאטירט האטטע אונד דאס דיא נאכט איבער שאנדארמען ביים גראבע וואכע געהאלטען. — דער „בעפונד" ערגאב נון דאס פאללקאממענע געגענטהייל דעססען, וואס אין דער פערליימדונג בעהויפטעט ווארדע; דען געראדע יענע טהיילע, פאן וועלכען מאן זאגטע, דאס איהנען דאס בלוט אבגעצאפפט ווארדע, דייטעטען אויף דען גראסטען בלוט-רייכטהום אונד וואַרען נירגענדוויא פערלעטצט. — זאפארט נאך דער סעציערונג ווארדע איינע בעראטהונג אבגעהאלטען — אונד דיא קאממיססיאן ערקלערטע איינשטיממיג, דאס עסטער מאלנאר נור דורך זעלבסטמארד אום דעם לעבען געשיידען איזט.

זאמיט שטעללטע זיך ווידער דיא נייע בלוט-בעשולדיגונג מיט „עסטער .II" אלס איינע אינפאמע, ניעדערטרעכטיגע ליגע הערויס — אונד עס ווערע שאן וואהרליך אן דער צייט, דאס אללע דיעזע אויפרעגענדען קאמאדיען מיט דען בלוט-בעשולדיגונגען גענצליך פערשווינדען! מאן מיססטע ענדליך איין געזעטץ שאפפען, נאך וועלכעם דיא קלאגען וועגען „ריטועללער בלוט-בעשולדיגונג" גאר ניכט בעריקזיכטיגט ווערדען, דא מאן זאנסט ניע פערטיג ווערדען ווירד.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (יודען-פיינדליכעס אויס מאראקקא.) אין דיעזעם שטאאטע נארד-אפריקאס האטטען דיא יודען זייט יע דיא הערטעסטען פערפאלגונגען צו ערדולדען. איינער מיטטהיילונג דעם „איזראעליט" ענטנעהמען וויר, דאס פאר קורצעם אין קאזאבלאנקא (אים שטאאטע מאראקקא) איינע ראהע האנדלונג געגען יידישע פרויען פעראיבט ווארדע, פיר וועלכע זאגאר וועניגער אירגענד איין אונגעבילדעטער מאראקקאנער, אלס דער וויצע-קאנזול ענגלאנדס פעראנטווארטליך געמאכט ווערדען מוס. דיא מיטטהיילונג לויטעט: „דער גובערנער פאן קאזאבלאנקא האט אויף בעפעהל אונד אין געגענווארט איינעם בעאמטען דעם ענגלישען וויצע-קאנזולס אכט יידישען פרויען אויף אפפענטליכעם פלאטצע דיא „באסטאנאדע" ערטהיילען לאססען. („באסטאנאדע" בעדייטעט: שלעגע אויף דיא פוסזאהלע; עס איזט דיעס איינע עמפפינדליכע אונד ענטעהרענדע ציכטיגונג, דיא אין אללען מאהאממעדאנישען שטאאטען אייך הייטע נאך זעהר הייפיג אין אנווענדונג קאממט.) דיא אייראפעאישען איינוואהנער פאן קאזאבלאנקא זינד איבער דיעזעס גרויזאמע פערפאהרען זעהר עמפארט. דיא וויצע-קאנזולן אמעריקאס, שפאניענס אונד פראנקרייכס, דיא אין דער ערוועהנטען שטאדט איהרען זיטץ האבען, האבען געגען איינען זאלכען געוואלט-אקט פייערליכען פראטעסט ערהאבען. עס ליעגט אויף דער האנד, דאס עס נון פפליכט דער ענגלישען רעגיערונג איזט, איהרעם וויצע-קאנזול איינע טיכטיגע ציכטיגונג אנגעדייהען צו לאססען. ענגלאנד האט עס אימטער פיר זיינע אויפגאבע בעטראכטעט, ניכט נור זיינע איינענען אונטערטהאנען, זאנדערן יעדען בעדריקטען פאר געוואלטטהעטיגקייטען צו שיטצען. אונד נון קאממט איין ענגלישער וויצע-קאנזול אונד לאסט אכט יידישען פרויען דיא „באסטאנאדע" ערטהיילען; דיעזער וויצע-קאנזול האט אלזא ניכט אים זיננע זיינער רעגיערונג געהאנדעלט, זאנדערן אים געגענטהייל, זיינע איינענע רעגיערונג אונד דען גאנצען ענגלישען שטאאט אויף דיא גראבליכסטע ווייזע געשענדעט. האפפענטליך ווירד דיעזער זויבערע וויצע-קאנזול דיא „באסטאנאדע", וועלכע יענע 8 יידישען פרויען אויף זיינען בעפעהל ערהיעלטען, אלסבאלד, נאך שמערצליכער אלס דיעזע אין אללען זיינען גליעדערן עמפפינדען! — מערקווירדיג היעביא איזט, דאס דער עסטעררייך-אונגארישע וויצע-קאנזול אין מאראקקא, דער בעקאננטליך יודע איזט, ניכט צום שוטצע יענער אונגליקליכען פרויען רעכטצייטיג איינשריטט! ווער דיא ארט אונד ווייזע דער ערנעננונג דיעזעס מאננעס צום עסטעררייך-אונגארישען וויצע-קאנזול אין מאראקקא קעננט, דער וויים עס אייך, דאס אונזערע מאנארכיע נור דעסהאלב אין יענעם ראהען שטאאטע עבען איינען יודען צום וויצע-קאנזול ערנאננטע, דאמיט דיעזער נאטהיגענפאללס זיינען פערפאלגטען גלויבענס-גענאססען דען נאטהיגען שוטץ אנגעדייהען לאססען קאננע. ליידער פערגעססען זא מאנכע, דיא איינמאל איינע האהע שטופע ערריכט האבען, דאס זיא מיט דעם האהען אמטע אייך האהע אונד הייליגע פפליכטען איבערנאממען!

* (טהייערע „מנינים".) דעם „איזראעליט" ווירד אויס לאנדאן בעריכטעט: אין דען היעזיגען סינאגאגען מוסטע מאן אים פערפלאססענען יאהרע דיא סוממע פאן 675 פפונד

בעליידיגונג צו פֿאָרדערן, אונד איזט פֿאָן הייטע אן אויך ניכט מעהר בעפֿעהיגט, אירגענד איינען אנשטענדיגען מענשען צו בעליידיגען, דא זיינע בעליידיגונג ניכט אלס ווירקליכע בעליידיגונג געלטען קאנן!" — זאָמיט איזט נון דיא ריטטערליכע עהרע דעם געוועזענען העררן ראבבינערס איגנאַץ באק פֿערניכטעט. אינדעססען וואָללען וויר איהם צורופֿען: „אשרך, יצחק! שמסרת כבודך על קדוש השם!" אָמטאָ הערמאנן האט אבער עבענפֿאללס דיעזע אויפֿרעגונג פֿערדיענט, דענן ער העטטע ניכט אללעס איינעם אישטאָצי נאכמאכען, אונד דעם רייכסטאגע ניכט אָהנע וויטערעס זאגען מיססען, דאס דיא יידישע רעליגיאָן זאָלכע גרונדזעטצע ענטהאלטע, וועלכע אין דען ראהמען איינער פֿאָם שטאאטע אנערקאננטען רעליגיאָן ניכט הינייַנפֿאססען! אָמטאָ הערמאנן קעננט דיא יידישע רעליגיאָן ניכט; ער זאָלל זיך דאהער ליעבער מיט דער ערפֿאָרשונג דער שפינגען-נאטור בעשעפֿטיגען, דא ער מעהר נאטור-פֿאָרשער אלס תלמודיסט איזט!

* (איין יידישער מיניסטער.) אין פאריז ווארדע אין דען לעטצטען טאגען איין יודע מיטגליעד דעם נייען פֿראנצאָזישען מיניסטעריאומס!

* (הינריכטונג איינעס יודענמאָרדערס.) פֿאָרגעסטערן, זאמסטאג פֿריה' ווארדע אין לעמבערג איין געוויססער דאָמבראָווסקי, דער אים פֿערגאנגענען יאהרע דיא פֿאמיליע איינעס יידישען שאנקווירטהעס אויף דיא גרייזאמסטע וויזע ערמאָרדעט אונד בערויבט האטטע, אויפֿגעהענגט. דער מאָרדער בליעב ביז צו זיינעם לעטצטען אויגענבליקע פֿערשטאָקט אונד זאגטע נאָך צולעטצט: „איך בעדויערע, ניכט מעהר יודען ערמאָרדעט צו האבען, דענן מעהר אלס הענגען קאָננטע מאן מיך דאָך ניכט! אין רוסלאנד העטטע איך פֿיר איינען יודען-מאָרד נאָך איינען „אָרדען" בעקאָממען!"

* (ענטפֿיהרט.) דאס געסטריגע „פעסטער שורנאל" פֿעראָפֿפֿענטליכט איינע גאנצע ענטפֿיהרונגס-געשיכטע אים דעם ארוואער קאָמיטאטע, אין וועלכער ערצעהלט ווירד, דאס דיא שאָנע מאכטער. נאמענס רחל, איינעס יידישען רעגאליענפֿעכטערס אים דעם ארוואער קאָמיטאטע מיט דעם סלאָוואקישען הויזקנעכטע איהרעס פֿאטערס דורכגעגאנגען אונד היער אין אָפֿען ערוויישט ווארדע. דער סלאָוואק איזט נון פער שוב אין זיינע היימאטה צוריקגעשיקט וואָרדען, וועהרענד דאס מעדכען פֿאָרלייפֿיג ביי איינעם יודען אין אלט-אָפֿען אונטערגעבראכט איזט. — איך איינע שאָנע געשיכטע!

* (דיא געשיכטע מיט דער קוה.) וועלכע וויר אין נומער 21 אונזערעס בלאטטעס געבראכט, וואר נון, וויא מאן אונס פֿערזיכערט, קיינע בלאָסע ערדיכטונג דער צייטונגען, ווייל זיא ניכטס בעססערעס צו שרייבען האטטען, זאָנדערן האט זיך ווירקליך צוגעטראגען. דיעסמאל קאנן מאן ווירקליך זאגען: „דיא קוה איזט איבער'ם דאך געפֿלאָגען!"

פרענומעראציאָנס-איינלאדונג.

וויר ערזוכען אונזערע געעהרטען פרענומעראנטען, דערען פרענומעראציאָנס-טערמין אם 1. מערץ 1883 צו ענדע געהט (וואס נאמענטליך אויף איהרער „אדרעס-שלייפֿע" אנגעצייכנט איזט), איהרע פרענומעראציאָן צו ערנייערן, דאמיט דיא פֿערזענדונג דער בלעטטער קיינע שטאָרונג ערליידע.

בריעפֿע דער רעדאקציאָן.

דעניעניגען הערערן, וועלכע בייא אונס אין לעטצטערער צייט דאריבער נאכפֿראגטען, אָב איהרע לאָזע געצאָגען וואורדען, קאָננען וויר אנטוואָרטען, דאס וויר בייא איינער היעזיגען וועכסעל-שטובע נאכפֿראגען ליעסען אונד דיא אנטוואָרט ערהיעלטען, דאס דיעזע לאָזע ביזהער ניכט געצאָגען וואורדען. — פֿערנער וואָללען וויר נאָך דען לאָזבעזיטצערן בעמערקען, דאס וועגן נור דיא סעריע אונד ניכט אויך דיא נומער געצאָגען ווירד, זאָ האט דאס בעטרעפֿפֿענדע לאָז נור דען קליינסטען טרעפֿפֿער געמאכט. — וואס דיא טירקען-לאָזע בעטריפֿט, זאָ ווערדען זיא וואָהל פֿארטגעצאָגען, אבער דיא געווינסטע ווערדען ניכט אויסבעצאהלט.

געשעפֿטסבעריכט.

פעסטער פרייזע.

קארן 7.15—7.40 גולד.

גערסטע פוטטער-וואארע 7.10—7.25 גול. מאלץ-וואארע 8.25—9.25 גולד.

קוקורוץ (נייער) 6·15—6.30 גולד.

האפֿער 6.—6.50 גולד.

רעפס, [illegible]אהל פער אויגוסט-סעפּטעמבער $13^{4}/_{8}$—$13^{7}/_{8}$ גולדען.

מעהל-פרייזע (פער 100 קילאָגראמם זאמט זאק, פֿרייא אב פעסט:) נ' 0: 20 גולד. — קר'. נומ' 1: 19 גול. 40 קר', נ' 2: 18 גול. 80 קר', נ' 3: 18 גול. 20קר' נ' 4: 17 גול. 60קר', נ' 5: 16 גול. 40 קר', נ' 6: 15 גול 20 קר', נ' 7: 14 גולד. 20 קר', נ' 8: 12 גול. 60 קר', נ' $8^{1}/_{2}$ 10 גולד. 60 קר', פיינע קליינע 4 גול. 40 קר', גראָבע קלייען 4 גולד. — קר.

הילזענפֿריכטע: ערבסען אונגארישע 9.50—11. גול. לינזען 8—18. גול. ראָהע הירזע 6·40, הירזע בריין 10.50—11.25, גראָסע ווייסע באָהנען 9—9,25 גול., צווערגעל 11 — 12. גול. ליינזאמען —13. גול. האנפֿזאמען 13.50 גול, מאָהאר 13 גול. קימעל 26—28, גול. וויקען 8—8.50 גול.— מאָהן גרויער 26· — 28· גול. בלויער 30 — 32 גול.

שפיריטוס נייע מעטהאָדע אים קרייזען 30—31,25 גול. אלטע-מעטהאָדע 33,25—33.50 גולד. פער 10000 ליטער פערצענט. —

שילוואָוויץ פער העקטאָליטער 36—38 גולד. אלטער סירמיער 50—80 גולד. יע נאָך קוואליטעט.—

צוועטשקען. באָסנישע מיטטעל 25.90 גולדען. סערבישע 25.90 גולד.

צוועטשקענמוס (לעקוואר) באנאטער 20.50 — 21. גולד.

האָניג: געלייטערטער 39—40. גולד.

וואקס ראָהער 130—131 גולד.

ווינשטיין 56—66 גול. יע נאָך קוואליטעט.

קנאָפפערן אונגארישע 13—16.50 גולד.

קלעזאמען 50—52 גולדען.

ראָטהקלע 85—100 גול.

פאפריקא פרעפארירטע פרימא 40—60 גולד.

ריבאָל ראָפסעלט - ראפֿינירטעס —.42 גולד. פער 100 קילאָגראמם.

רעפס-קוכען 6,50 גול.

אונשליטט (חלב) 51—52, גולד.

פעטראָלעאום 21.75—25. גולד.

שאפֿ-פעללע אין פֿאָריגער וואָכע ווארדען 15000 שטיק פֿערשיעדענע גאטטונגען פֿערקויפֿט. אונד צוואר דייטשוואָללינע 2.60—3.40גול. פער פֿאאר. באטשקער אונד באנאטער 140—155 גול', סערבישע 135—140 גולד. גולד טירקישע אונד מאצעדאָנישע 35—37גולד. קראָאטישע אונד באָסנישע 38—40 גולדען. פער 56 קילאָ. — (אללער פער 2 פערצענט.)

לאממ-פעללע. דייטשוואָללינע צו 60—65גול. באָסנישע 105—.110 גולד. פער 102 שטיק.

גייס-פעללע —,126 גולד. פער 56 קילאָ.—

הייטע, וויר נאָטירען: פער 100 ק' אונגארישע קוה-הייטע 95—105גול. אָכסענהייטע טראָקענע 105—108גול. ראָסהייטע 10,50—11,50 גול.— קאלב-פעללע אָהנע קאָפּפֿע 218—225, מיט קאָפּפֿען 205 910 גול. פער 100 קילאָ.

לעדער געשעפֿט. פֿונד-הייטע 25—28-קילאָ 156—158 גולד. איינמאל פֿערזעטצטע טערצען פֿאָן 12—15קילאָ 160—164 גולד., צווימאל פֿערזעטצטע טערצען 16—18 קילאָ' 158—162 גולד. דריימאל פֿערזעטצטע טערצען 19—22 קילאָ 163—164 גולד.

קאלבלעדער, ברוינע 9—13-קילאָ 425—450 גולדען. געגערבטע 6—9-קילאָ 365—385 גולדען פער 100 קילאָ.

שאפֿוואָללע. אין פֿאָריגער וואָכע וואר דאס געשעפֿט שוואך, עס ווארדען 100 מעטערצענטנער פֿערקויפֿט.— אי' צווי' מיטטעל-איינשורען פֿיר קאמם 85—86 גול. בעססערע טוכוואָללע 110—120 גולד. אונד פֿערבעססערטע ציגאיא 56—57 גולד. פער 56 קילאָ

וויענער פרייזע.

ווייצען, פֿערקויפֿט ווארדען 25000 מעטערצענטנער: אונגארישע-ווייצען 77—82-קילאָ 9.50—11,30 גול' פער מעטערצענטנער.

קארן, אונגארישע 68—77-קילאָ 8 — 8.30 גולדען פער מטרצ'.

גערסטע סלאָוואָנישעס 60—64-קילאָ 9 30—9,60 גולדען.

האפֿער אונגארישעס 7.30 — 7.60 גולדען פער מעטער-צענטנער.

לאָטטאָ-ציעהונג פֿאָם 24. פֿעבער 1883.

ווין	63	87	88	76	59
גראץ	26	79	50	35	76
טעמעשוואר	88	45	23	1	26

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

פֿרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פֿריכטע ווייצען	קוואליטעט פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
נאָרד-אונגארישער	75	.
	76	.
	77	9.45—9.50
	78	9.55—9.60
	79	9.65—9.70
	80	9.75—9.80
	81	9.85—9.90
פעסטער-באָדען	75	.
	76	.
	77	9.85—9.90
	78	9.95—10.05
	79	10.10—10.20
	80	10.25—10.30
	81	10.35—10.40
טהייס	75	.
	76	.
	77	9.90—9.95
	78	10.——10.10
	79	10,15—10.25
	80	10.30—10.35
	81	10.40—10.45
ווייסענבורגער	76	.
	77	9.85—9.90
	78	9.95—10.05
	79	10.10—10.20
	80	10.25—10.30
	81	10.35—10.40

פֿריכטע	קוואליטעט פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
קאָרן	70	7.30—7.—
גערסטע מאלץ	52	—.——.—
" פוטטער	52	7.10—6.85
האפֿער	40	6.20—6.60
קוקורוץ באנאטער	75	6.30—6.35
אנדערע	73	6.20—6.25
הירזע	—	6.——6.40

פער פֿריה-יאהר	
ווייצען	9.45
	—.—
	—.—
קוקורוץ	—.—
גערסטע	—.—
האפֿער	6.40
"	—.—
רעפס	—.—

מעהל-פרייז

נומער	פ'	קר'
0	20	—
1	19	40
2	18	80
3	18	20
4	17	60
5	16	40
6	15	20
7	14	20
8	12	30
$8^{1}/_{2}$	10	60

דער באללען צו 100 קילאָגראמם מיט זאק.

	פ'	קר'
שפיריטוס: אלטע מעטהאָדע [illegible]	32	—
" נייע " [illegible]	30	75

קורז-טאבעללע פֿאָם 24 פֿעבער

געלד-קורז

	פל.	קר.
זילבער-אגיא	100	—
דוקאטען	5	65
עסטערייכיש-אונגארישע 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פראנקס)	9	50
נאפּאָלעאָנדאָר	9	50
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	58	50
20 מארק-שטיקע	11	71
פאפיר-רובעל	1	19

לאָזע.

	פל.	קר.
1854-ער 4-פּערצענטיגע שטאאטס-לאָזע	118	—
1860-ער גאנצע	130	—
דעטטאָ האלבע	137	—
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	170	—
דעטטאָ 50	171	—
[illegible]	37	—
טירקען-לאָזע	26	—
קרעדיט-לאָזע	170	—
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	38	—
דאָנוי-דאמפפֿשיפֿפֿאהרטס-לאָזע	108	—
אינזבורקער לאָזע	22	—
קעגלעוויטש לאָזע צו 10 גולדען	20	—
קראַקויער לאָזע " 20 "	19	—
אָפֿנער לאָזע " 40 "	38	—
פאלפֿי לאָזע " 40 "	36	—
רודאָלפֿס לאָזע " 10 "	20	—
סאלם לאָזע " 10 "	53	—
זאלצבורגער לאָזע " 20 "	22	—
סט.-גענאָאיס לאָזע " 40 "	46	—
סטאניסלויס לאָזע צו 20 גולד'	24	—
טריעסטער לאָזע " 100 "	127	—
דעטטאָ " 50 "	63	—
וואלדשטיין-לאָזע " 20 "	27	—
ווינדישגרעץ-לאָזע " 20 "	37	—
אונגארישע-פרעמיען-לאָזע צו 100 גולד	118	—
טהייס-רעגאל-לאָזע	110	50
וויענער-לאָזע	123	—

ווערטה-פאפיערע

	פל.	קר.
אונגארישע גאָלדרענטע 6%	119	80
דעטטאָ צו 4 פּערצענט	88	35
אונגארישע פאפיער-רענטע	86	60
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	98	75
טעמעשוואר באנאטער	96	—
זיעבענבירגישע	97	—
גאליציש	97	—
בוקאָווינא	98	—
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	135	—
ווייננעבענט-אבלאָזונג-אבליגאציאָנען	97	—
פֿאנדבריעפֿע דער אונגארישען באָדען-קרעדיט-אנשטאלט צו 5 איינהאלב פּערצענט	101	—
דער אונגארישען היפּאָטהעקען באנק צו $5^{1}/_{2}$ פּערצענט	102	75
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדען-קרעדיט-אנשטאלט צו 5 איינהאלב פּערצענט	98	50
דער [illegible]	89	—
דער [illegible]	164	—

Eigenthümer und verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1883 — Druck v. M. Buriau, Waitznerboulevard

אין דען „שלושים“ וועגען איינעם „פּריינציפּמעררם“ אין איין דועלל זיך איינגליעס! פּריילּיך! הערר הערמאנן פּאָפּפּער איזט שאָן זייט עטווא ½ יאהר באראָן; ער וואָללטע אלזאָ דער וועלט צייגען, דאס ער זאָ איין קאוואליער אים דועללירען איזט, אלס ווערע ער ווירקליך „געבאָרענער באראָן“. דאנן איזט עס וואהרהאפּט קיין וואונדער, ווענן דיא באָזווילליגען אנטי־סעמיטען איבער זאָלכע „געלד־באראָנע“ זיך רעכט לוסטיג מאכען!

* (פּאָליטישע פאָלגען איינעס דועללס.) וויר האבען זיינערצייט פאָן דעם דועללע בעריכטעט, וועלכעס צווישען העררן פאָן ראדוי, אָבערגעשפאן דעס אייזענבורגער קאָמיטאטס, אונד דעם רייכסטאגס־דעפּוטירטען פּאזמאנדי אין דער נעהע פאָן שטיינאמאנגער שטאטטגעפונדען. וויא וויר דאמאלס בעריכטעטען, וואורדע פּאזמאנדי שווער פערוואונדעט. נייעסטע בעריכטע מעלדען, דאס דיא לאגע פּאזמאנדי'ס איינע פאָסט האָפּפנונגסלאָזע זייא, אונד דאס ער שווערליך אויפקאָממען דירפטע. — דער געסטריגע „פּעסטער ללאָיד“ מעלדעט נון: „דער אונגליקליכע אויסגאנג דעס דועללס צווישען דען העררען ראדוי אונד פּאזמאנדי ווירד אויך פּאָליטישע פאָלגען האבען. הערר ראדוי, דער ערסט פאָר וועניגען מאָנאטען צום אָבערגעשפאן דעס אייזענבורגער קאָמיטאטס ערנאננט וואורדע, האט נונמעהר ביים מיניסטער דעס אינגערן אום זיינע ענטלאססונג אנגעזוכט. אים אייזענבורגער קאָמיטאטע גיבט עס איינע זעהר שטארקע לינקע פּארטייא. דיעזע איזט נון דעם אָבערגעשפאן ראדוי דאָפּפּעל געהעססיג, דא זיא דורך דאס דועלל דען פערלוסט איהרעס פיהרערס, דעס לינקען דעפּוטירטען פּאזמאנדי, צו בעקלאגען האט; דער הערר אָבערגעשפאן האַלט זיך נון איבערצייגט, דאס עס איהם אונטער זאָלכען אומשטענדען ניכט מאָגליך זיין ווירד, זיין אמט אלס אָבערגעשפאן דעס אייזענבורגער קאָמיטאטס מיט ערפאָלג צו בעקליידען, אונד איזט ער דעסהאלב ענטשלאָססען, אויף זיינע שטעללונג צו פערציכטען.

* (געגען דען דועלל־וואהנזינן.) ענדליך האט מאן אין פראנקרייך זיך אויפגעראפפט, דעם דועלל־וואהנזינע, דער אין לעטצטערער צייט אין בעזאָרגניס־ערדעגענדער ווייזע איבערהאנדגענאָממען, נאך מאָגליכקייט שראנקען צו זעטצען. זאָ ווירד אויס פּאריז בעריכטעט: איינע פּארלאמענטארישע קאָממיססיאָן האט זאָעבען דעם סענאטע (אָבערהויזע) איינען געזעטץ־ענטוואורף געגען דאס דועלל אונטערברייטעט, וועלכעס דאריין הינציעלט, געגען אללע טהיילנעהמער אן איינעם דועללע שטרענגע שטראפען צו פערהענגען. זאָ זאָלל שאָן דיא בלאָסע „הערויספאָרדערונג צום דועלל“, ווענן דאסזעלבע אויך גאר ניכט צו שטאנדע קאָממט, מיט איינער געפענגניסשטראפע פאָן 6 טאגען ביז 3 מאָנאטען אונד איבערדיעס אויך נאָך מיט איינער געלדשטראפע פאָן 100 ביז 1000 פראנקס בעדראָהט ווערדען. קאָממט דאס דועלל צו שטאנדע, זאָ מוס יעדער דער דועללאנטען מיט 500 ביז 1000 פראנקס אונד מיט געפענגניס פאָן איינעם מאָנאט ביז צו איינעם יאהרע בעשטראפט ווערדען. — האט יעמאנד זיינען געגנער אים דועללע פערוואונדעט, זאָ ווירד ער מיט איינער געפענגניסשטראפע פאָן צוויא מאָנאטען ביז צוויא יאהרע אונד איינער געלדשטראפע פאָן 200 ביז 2000 פראנקס בעדראכט. — האטטע דיא פערוואונדונג איינען טאָדטליכען אויסגאנג, זאָ קאנן אונטער קיינער בעדינגונג דיא שטראפע געריינגער זיין, אלס איין יאהר געפענגניס אונד 500 פראנקס. דאס האָכסטע שטראף־אויסמאס זאָלל אין דרייא יאהרען געפענגניס, אונד 5000 פראנקס געלדשטראפע בעשטעהען. דיא סעקונדאנטען בלייבען נור דאנן אונבעשטראפט, ווענן עס זיך הערויסשטעללט, דאס איהר גאנצעס בעשטרעבען דאריין איסגינג, דאס דועלל דורך פערזאָהנונגס־פערזוכע הינטאנציהאלטען. דיא בלעטטער, וועלכע דועלל־פאָרפעללע פעראָפפענטליכען, ווערדען עבענפאללס מיט 500 ביז 2000 פראנקס בעשטראפט, וויל זאָלכע פעראָפפענטליכונגען צור פערברייטונג דער דועלל־וואוטה שטארק בייטראגען.“ — אָב דיעזע שטראפבעשטיממונגען דען דועלל־וואהנזינן גענצליך היילען ווערדען, איזט וואָהל זעהר צו בעצווייפעלן. אללענפאללס דירפטען דיא דועללע אין פאָלגע דיעזעס געזעטצעס זיך וועזענטליך פערמינדערן. עס ווערע ווינשענסווערטה, ווענן אויך אין אונגארן איין זאָלכעס דועלל־געזעטץ געשאפפען ווירדע!

* (בעטרוג מיט איינעם „פערזיעגעלטען בריעפע.“) פיעל אויפזעהען ערדעגט הייר פאָלגענדער פאלל: איינע פרויא, נאמענס בערטהא סעניוועי, וואורדע אין דאס הויפּטשטעדטישע ארמען־הויז אויפגענאָממען, וואָ זיא וואָהנונג אונד פערפּפלעגונג ערהיעלט. דיעזע סעניוועי האט אבער אויך איינע 20־יעהריגע טאָכטער, דיא זיא עבענפאללס גערנע פערזאָרגט געזעהען העטטע. זיא ערשיען דאהער ביים פערוואלטער דעס ארמען־הויזעס, נאמענס ראטץ, אונד טהיילטע איהם „אים פערטרויען“ פאָלגענדע געשיכטע מיט: „פאָר 20 יאהרען האטטע איך איין ליעבעס־פערהעלטניס מיט דעם גראפען פ . . . אויס דיעזעם פערהעלטניססע שטאממט מיינע נונמעהר 20־יעהריגע טאָכטער. אלס דער גראף שטארב, פערמאכטע ער אין זיינעם טעסטאמענטע מיינער טאָכטער, דיא ער יא אויך אלס דיא זיינע אנערקאננטע, דיא סוממע פאָן 150,000 גילדען, וועלכען בעטראג מיינע טאָכטער ערהאַלט, זאָבאלד זיא 24 יאהרע אלט איזט. פערנער פערמאכטע דער גראף דעמיעניגען, דער מיינע טאָכטער ביז צום אלטער פאָן 24 יאהרען מיט אללעם נאָטהיגען פערזיעהט, דיא סוממע פאָן 20000 גילדען. וואָללען זיא אלזאָ מיינע טאָכטער אין איהר הויז נעהמען, וואָפיר זיא יא שאָן אין 4 יאהרען דען בעטראג פאָן 20,000 ערהאלטען ווערדען!“ — דא דיא פרויא דעם פערוואלטער אויך איין קאָוערט מיט פינף „גרעפליכען זיעגעלן“ פאָרצייגטע, אין וועלכעם דאס טעסטאמענט, דאס נור אם טאגע עראָפפנעט ווערדען דירפטע, אן דעם דאס יונגע מעדכען 24 יאהרע אלט ווירד, זיך אנגעבליך בעפאנד — זאָ שענקטע דיעזער דען וואָרטען דער פרויא גלויבען אונד נאהם דאס מעדכען אין זיין הויז. אויך דער מיטטער באָרגטע ער נאך אונד נאך דיא סוממע פאָן עטווא 300 גילדען. דיעס דויערטע 2 יאהרע, אלס פּלאָטצליך ראטץ זיינע פערוואלטער־שטעללע אים ארמענהויזע פערלאָר. ער געריעטה נון אין גראָססע נאָטה, וועסהאלב ער דעם זאָהנע דעס פערשטאָרבענען גראפען איינען בריעף שריעב, אין וועלכעם ער איהם דיא גאנצע געשיכטע מיטטהיילטע. ער ערזוכטע דאהער אום איינען פאָרשוס פאָן מינדעסטענס 2000 גילדען. דער יונגע גראף היעלט זיך איבערצייגט, דאס זיין פאטער מיט יענער פרויא ניע אין פערהעלטניס האטטע אונד דאס גאנצע דאהער בלאָס איין פרעכער שווינדעל זייא. דען ערסטען בריעף פערניכטעטע ער דאהער גאנץ איינפאך, אלס יעדאָך ראטץ דען יונגען גראפען מיט בריעפען איבערהייפטע, וואָרין ער איהם דראָהטע, דיא געשיכטע צו פעראָפפענטליכען, ווענן ער איהם ניכט מינדעסטענס 2000 גילדען שיקט — דא פערלאָר דער יונגע גראף דיא געדולד אונד מאכטע געגען ראטץ ביא דער פּאָליצייא דיא אנצייגע וועגען „געלד־ערפּרעססונגס־פערזוך.“ — עס איזט נון פראגליך, אָב דיא פּאָליצייא דאס קאָוערט, אין וועלכעם יענעס טעסטאמענט זיך אנגעבליך בעפינדעט, אָפפנען ווירד, אום זיך צו איבערצייגען, אָב ווירקליך איין זאָלכעס טעסטאמענט פאָרהאנדען אָדער אָב דיא סעניוועי איינע אָרדינערע שווינדלערין איזט. אָדער זאָללטע דיא פּאָליצייא מיט דער עראָפפנונג דעס קאָוערטס עטווא ווארטען, ביז דאס מעדכען 24 יאהרע אלט איזט? — מאן איזט מיט רעכט געשפּאננט דאריף, וועלכען וועג דיא פּאָליצייא הייר איינשלאגען ווירד, אום אויף דיא וואהרהייט צו קאָממען!

* (פערגיפטונג ביים „תנאים־שרייבען.“) פאָרגעסטערן עראייגנעטע זיך הייר פאָלגענדער פאלל: אין דער טהערעזיענשטאדט וואָהנט איין רייכער יודע (דעססען נאמען

אבער דאס מעער נאָכהער ווידער שטיללע געוואָרדען, זאָ האטטען דיא אנהענגער דעס שבתי שטאָפף צו וואונדער־ערצעהלונגען, וויא שטורם אונד מעער דעם מעססיאס געהאָרכטען. (וויר וואָללען נון הייר דיעזע געשיכטע פאָן שבתי צבי אבברעכען אונד דען שלוס דערזעלבען אים ווייטערען פערלויפע דער געשיכטע אם געהאָריגען פּלאטצע נאכטראגען. וויא גענאנט, דען הויפּטאינהאלט יענעס בריעפעס, וועלכען ד"ר יאָקשעססער פערלעזען, בילדעטע עבען דיא ביזהער ערצעהלטע געשיכטע פאָן שבתי צבי. וויר האבען נור דיעזעלבע אין מאנכען פּונקטען היסטאָריש ריכטיגער געשטעללט אונד זינד זאָגאר דער אים בריעפע ענטהאלטענען ערצעהלונג פאָר אויסגעאיילט.)

נאך דער פערלעזונג דיעזעס בריעפעס זאגטע דע ווידאל מיט פעסטער שטיממע: „איך האבע דיא איבערצייגונג, דאס דיעזעס שרייבען אין סמירנא איין אבשייליכער שווינדעל זייא — אונד גאָטט מאָגע יעטצט דאס יודענטהום פאָר דיעזער געפאהר רעטטען. ווענן דאס פאָם הייליגען „זוהר“ פערקינדעטע מעססיאס־יאהר 1648 זיך ניכט בעוועהרט, זאָ וואָללען וויר טראָטצדעם דען גלויבען אן דיא אנקונפט דעס מעססיאס ניכט פערליערען אונד איהן יעדען טאג ערוואַרטען; אבער דאס ער גראדע אין דעם פאָן דען כריסטען בערעכנעטען יאהרע 1666 קאָממען זאָללטע — דאס גלויבע איך ניכט. וויר וואָללען אונס נון אויף דאס פּראקטישע פערלעגען אונד דאהין ווירקען, דאס אויך הייר אין ענגלאנד דער פּוריטאנישע שווינדעל אויפהאָרע, דאס הייר קאָניג קארל ווידער מיט פאָללער מאכט רעגיערע, דען נאך מיינער פּראָפעצייהונג האבען דיא יודען עבען פאָן איהם איינע ערלויבונג צו האָפפען.

XIV דיא עלטערן פאָן חנה.

בעפאָר וויר דען פאדען אונזערער געשיכטע ווייטער פאָרטשפּינגען, וואָללען וויר זעהען, וואס אויס דען עלטערן דער אונגליקליכען חנה געוואָרדען. אים IV קאפּיטעל וואורדע ערצעהלט, דאס דיא עלטערן פאָן חנה אין ליססאבאָן בייא איהרער פלוכט פאָן דען אינקוויזיטאָרען ערגריפען אונד אין דען קערקער געוואָרפען וואורדען.

איינינע צייט שפּעטער בעשטיעג אין מאדריד, דער הויפּטשטאדט שפּאניענס, דער יונגע קאָניג קארל II דען טהראָן. ער הייראטהעטע איינע פראנצאָזישע פּרינצעססין, וועלכע איינע ברודערס־טאָכטער דעס קאָניגס לודוויג XIV. וואר. צור פערגראָסערונג דער האָכצייטספייער איינער פּרינצעססין פּפלעגטע מאן אין שפּאניען אונד אין פּאָרטוגאל איממער איין גראָססעס „אויטאָ־דא־פע“ צו פעראנשטאלטען. וויר האבען שאָן דיעזען אויסדרוק אָפטערס ערקלערט, דאָך וואָללען וויר דיעזעס הייר נאָך איינמאל טהון. דאס שפּאנישע „אויטאָ־דא־פע“ הייסט צו דייטש: „האנדלונג דעס גלויבענס“. צור פערהערליכונג דעס קאטהאָלישען גלויבענס פּפלעגטע מאן נעמליך אן פעסט־טאגען דיא האנדלונג צו בעגעהען, דאס מאן דיא פאָן דער אינקוויזיציאָן פערורטהיילטען קעטצער אָפפענטליך פערבראננטע. דיא גייסטליכען וואונשטען דעם יונגען קאָניגע בייצובריינגען, דאס ער זיינער יונגען געמאהלין, דער פראנצאָזישען פּרינצעססין, קיינע אנציעהענדערע אונד אינטערעססאנטערע פעסטליכקייט ביעטען קאָננטע, אלס ווענן אין מאדריד איין גראָססעס „אויטאָ־דא־פע“ געפייערט אונד רעכט פיעלע קעטצער פערבראננט ווירדען; דער יונגע קארל געהאָרכטע דיעזער איינפליסטערונג אונד בעפאהל, דאס צו עהרען דער יונגען קאָניגין איין גראָססעס שויא־שפּיעל דער מענשען־פערברענונג אויפגעפיהרט ווערדען זאָלל! דער גראָס־אינקוויזיטאָר ערליעס היערויף איין רונדשרייבען אן אללע אינקוויזיטאָרען שפּאניענס אונד פּאָרטוגאלס: זעממטליכע פערורטהיילטע קעטצער פיר דאס גראָססע פעסט רעכטצייטיג נאך מאדריד צו ליעפערן. — אונד זאָ וואורדע אויך אברהם דע ווידאל אונד זיינע פרויא (דיא עלטערן חנה'ס) פאָן ליססאבאָן נאך מאדריד טראנספּאָרטירט.

פיער וואָכען פאָר דעם פעסטע וואורדע אין דער הויפּטשטאדט אין פייערליכער ווייזע דורך „העראָלדע (אויסרופער) בעקאננט געמאכט, דאס אן דעם אונד דעם טאגע איין גראָססעס „אויטאָ־דא־פע“ שטאטטפינדען ווירדע, דאמיט זיך יעדערמאנן דאצו פאָרבערייטע אונד זיך רעכט פיעלע טהיילנעהמער אונד שוילוסטיגע דאצו איינפינדען. יע מעהר, דעסטאָ בעססער! זעכצעהן מייסטער מיט איהרען געזעללען ארבייטעטען וואָכען לאנגע דאראן, אום זיטצפּלעטצע אום דען שייטערהויפען צו עררייכטען, וויל מאן אויף זעהר פיעלע צושויער פאָן האָהעם אדעל רעכנעטע.

ענדליך ערשיען דער פאָן דער בעפאָלקערונג זעהנזוכטס־פאָלל ערוואַרטעטע טאג; איינע זאָ גראָססע צאהל דער אָפּפער דער אינקוויזיציאָן וואר שאָן לאנגע ניכט בייזאממען געזעהען וואָרדען. עס וואַרען 118 פערזאָנען פאָן יעדעם אלטער אונד געשלעכטע. אונטער דיעזען וואַרען 73 מאַראנען, דיא מאן בייא דער אויסאיבונג יידישער געבאָטע געטראָפפען; דיא איבריגען וואַרען וועגען העקסערייא פערורטהיילט, דארונטער אויך איין גייסטליכער, דער דאס פערברעכען בעגאנגען, צו הייראטהען.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

שטערלינג (איבער 6750 גולדען) אויסגעבען, אום דיא נאָטהיגען לייטע צו בעקאָממען, דאמיט אין יעדער היעזיגען סינאגאָגע דער גאָטטעסדיענסט מיט „מנין" אבגעהאלטען ווערדען קאָננע. ביא איינער פאָר קורצעם אבגעהאלטענען זיטצונג דעם קולטוסגעמיינדע-פאָרשטאנדעס, אין וועלכער דער רעכענשאפטס-בעריכט פאָרגעלעגט ווארדע, מאכטע דיעזע „מנינים-אויסגאבע" גראָססעס אויפזעהען; עס צייגטע, וויא זעהר דער זינן פיר דאס יודענטהום לײדער געזונקען איזט, ווענן אין איינער זאָלך צאהלרייכען יידישען געמיינדע, וויא אין לאָנדאָן איינע זאָלכע עקסיסטירט, אין דען איינצעלנען סינאגאָגען קיין „מנין" צוזאממענגעבראכט ווערדען קאנן, ווענן מאן ניכט דיא לייטע דורך „שווערעס געלד" צום בעזוכע דער סינאגאָגע פעראנלאסט. עס איזט פראגליך, אָב זאָלכע מענשען, דיא ניר אומס געלד דיא סינאגאָגע בעזוכען, איבערהויפט אום דאס בעטען זיך קימערן, ערהאלטען אלזאָ דיעזע איינענטליך „שכר הליכה" אָדער „שכר מעשה" (איינע בעלאָהנונג פיר דאס „געהען", אָדער פיר דאס „בעטען"). אין לעטצטערעם פאללע שיינט אונס דאס געלד היניסגעוואָרפען צו זיין, דא זאָלכע לייטע שווערליך בעטען, דיא אָהנע בעצאהלונג פאָן איינעם סינאגאָגען-בעזוך ניכטס וויססען מאָגען.

* (סינאגאָגען-איינשטורץ.) אין דער געמיינדע אונגעראייגען (אן דער מעהרישען גרענצע) שטירצטע פאָריגען פרייטאג נאכטס דיא סינאגאָגע פלאָטצליך איין. אם אבענד וואר דיא סינאגאָגע צו „קבלת שבת" זעהר שטארק בעזוכט. עס איזט דאהער איין בעזאָנדערעס גליק, דאס דער איינשטורץ ערסט דעם נאכטס ערפאָלגטע, דא וועניגסטענס קיין מענשען-לעבען צו בעקלאגען איזט. איין גלאז-לוסטער (הענגע-לאמפע), דען נאך דיא קאיזערין מאריא טהערעזיא דיעזער סינאגאָגע שפענדעטע, ווארדע נאטירליך גאנץ צערשפליטטערט. דער פערלוסט דיעזעס גלאז-לוסטערס איזט דעסהאלב דאפפעלט בעדויערליך, וויל ער איין אנדענקען אן דיא בעריהמטע קאיזערין בילדעטע.

* (איין אויסווייז איבער אונזערע דעפוטירטען.) וויר האבען אים אונגארישען רייכסטאגע 413 דעפוטירטע. 236 געהאָרען דער ליבעראלען פארטייא, 92 דער אונאבהענגיגקייטס-פארטייא (אייסערסטע לינקען) אונד 61 דער געמעסיגטען אָפפּאָזיציאָן (שעניי פארטייא), וועהרענד 24 גאר קיינער פארטייא אנגעהאָרען. דער רעליגיאָן נאך זינד: 219 ראָמיש-קאטהאָליש, 162 עוואנגעליש, 26 גריעכיש-קאטהאָליש, 5 איזראעליטען אונד איין קאָנפעססיאָנס-לאָזער. אויך 24 גייסטליכע זינד אונטער דען דעפוטירטען.

* (רייניגונג דער לינקען.) ענדליך געלינגט עס דען לינקען ווירקליך, זיך נאך אונד נאך פאָן דען אונזויבערן מיטגליעדערן צו רייניגען. וויא דיא בלעטטער מעלדען, טרעטען אייך עמעריך סאלאי אונד איוואן שימאָני דיעזער טאגע אויס דער לינקען פארטייא אויס. נון, אָגאָדי איזט יא, וויא פאָן אונס בערייטס בעריכטעט, אויס דעם לינקען קלוב אויסגעטרעטען. יעטצט ווערדען אָגאָדי, סאלאי אונד שימאָני איין „מזומן" בילדען, מיט דענען קיין אנשטענדיגער דעפוטירטער מעהר אין בעריהרונג טרעטען דירפטע.

* (רעוואָלוציאָנערע בעוועגונגען אין שפאניען אונד בעלגיען.) אָפט ליעגט דיא רעוואָלוציאָן, זאָ צו זאגען, „אין דער לופט". דיעזע רעוואָלוציאָנערען בעוועגונגען צייגען זיך דאנן ניכט בלאָס אין שטאאטען, וואָ דיא פרייהייט מיט אייזערנער פויסט אונטערדריקט ווירד, וויא עטווא אין רוסלאנד, זאָנדערן אייך אין האלב- אָדער גאנץ-פרייזיניגען שטאאטען. אין פראנקרייך, וואָ דיא רעפובליק דאָך דיא פאָללסטע פרייהייט געוועהרט, זינד בעקאנטליך דיא רעוואָלוציאָנערען בעוועגונגען דער קאָממוניסטען ניכט מינדער העפטיג, אלס דיא רעוואָלוציאָנערען בעוועגונגען דער ניהיליסטען אים פרייהייטס-פיינדליכען רוסלאנד. נון מעלדעט אבער איינע דעפעשע אויס דער שפאנישען הויפטשטאדט מאדריד פאָם 26. דיעזעס פאָלגענדעס: „אין דער שטאדט קסערעס (ליעז: שערעש) אונד אין דער גאנצען פראָווינץ אנדאלוזיען אונטערוויהלען דיא רעוואָלוציאָנערע דען בירגערפריעדען אונד דיא שטאאטליכע אָרדנונג. עס ווארדען פיעלע געהיימע פערשוואָרונגס-געזעללשאפטען ענטדעקט. ניכט וועניגער אלס 360 פערזאָנען געריעטהען אין דיא הענדע דער פאָליציא, וויא אויך מעהרערע מאגאצינע מיט געהיימען וואפפען-ניעדערלאגען." — פאָן גלייכעם דאטום ווירד אויס דער בעלגישען הויפטשטאדט בריססעל טעלעגראפירט: „עס ווארדען היער אן דער אייזענבאהן מעהרערע קאָפפער מיט בעשלאג בעלעגט, וועלכע אויפרייצענדע בראָשירען אונד פלאקאטע אין רוסישער אונד איטאליענישער שפראכע ענטהיעלטען. אויס דיעזען שריפטען קאנן מאן ערזעהען, דאס איינע גראָסארטיגע רעוואָלוציאָנס-באנדע עקסיסטירט, דיא אין אללען שטאאטען אייראָפאס צאהלרייכע מיטגליעדער האט. דיעזע ווירקען צוזאממען, אום דיא שטאאטספערפאססונגען אין גאנץ אייראָפא צו שטירצען!" — אויס דיעזען דעפעשען ערזיעהט מאן צור גענוגע, דאס דיא רעוואָלוציאָנערע קיינען אונטערשיעד מאכען צווישען דעם פרייהייטס-פיינדליכען רוסלאנד, דעם האלב-פרייען שפאניען אָדער דעם זעהר פרייזיניגען פראנקרייך, איטאליען אונד בעלגיען. דיא רוסישען ניהיליסטען, דיא איטאליענישען איררעדענטיסטען אונד דיא פראנצאָזישען קאָממוניסטען רייכען זיך דיא האנד, אום דיא גאנצע מענשליכע געזעללשאפט צו צערטרימערן. דיא וועלט זאָללטע אלזאָ איינזעהען, דאס עס שאָן צייט וועהרע, דען אונגליקליכען יודען-העטצערייען איין ענדע צו מאכען, דאמיט מאן מיט פעראייניטער קראפט דיא געפעהרליכען רעוואָלוציאָנערען באנדען אונשעדליך מאכען קאנן!

* (איין יודע אים דועללע פערוואונדעט.) פאָרגעסטערן פאנד היער איין דועלל שטאטט, אין דעם איין יודע, דער גלייכצייטיג באראָן איזט, שווער פערוואונדעט ווארדע. אונזערען לעזערן איזט דער נאמע דעם העררן לעאָפאָלד פאָפפער דע פאָדהראדי, דער פאָר וועניגען מאָנאטען צום באראָן ערהאָבען ווארדע, גענוג בעקאנט. פאָר קורצעם בעריכטעטען וויר יא אייך פאָם אבלעבען זיינער פרויא, דיא אין הליניק (טרענטשינער קאָמיטאט) בעערדיגט ווארדע. העררן לעאָפאָלד פאָן פאָפפער האט נון איינען זאָהן, נאמענס הערמאנן פאָן פאָפפער, דער אין דער געמיינזאמען אַרמעע דיא שטעללע איינעס אָבער-לייטנאנטס בעקליידעט. צווישען איהם אונד דעם אָבערלייטנאנט העררן א' וו' האָפזאָם קאם עס פאָר וועניגען טאגען צו איינעם קאָנפליקטע, וואָביא זיא זיך געגענזייטיג „זעהר בעליידיגענדע וואָהרהייטען" אינס געזיכט געשליידערט האבען זאָללען. דיא אורזאכע דיעזעס קאָנפליקטעס זאָלל, וויא עס ביא זאָלכען צומייסט דער פאלל, איין „פרויענציממער" געוועזען זיין. דער יונגע באראָן פאָפפער פאָדערטע זיינען געגנער, העררן פאָן האָפזאָם, צום דועלל הערויס, וועלכעס דיעזער נאך דען מיליטערישען רעגעלן אנגעהמען מוססטע, דא ער זאָנסט אויס דער אַרמעע העטטע שיידען מיססען. דאס דועלל ווארדע מיט פיסטאָלען געפיהרט. עס פאנד איין פיערמאליגער קוגעלוועכסעל שטאטט. דריימאל ווארדע געשאָססען, אָהנע דאס איינער דער דועללאנטען געטראָפפען וואָרדען וועהרע, דא דער העפטיגע שטורמווינד דיא קוגעל אימטער נאך אבזייטס לענקטע. ביים פיערטען שוס ווארדע באראָן פאָפפער געטראָפפען, דא דיא קוגעל איהם אינס פלייש דראנג. דיא פערוואונדונג איזט איינע שווערע, אללײן דא קיין קנאָכען אונד קיין עדלערער טהייל דעם קערפערס פערלעטצט ווארדע, זאָ דירפטע דער פערוואונדעטע אין וועניגען וואָכען גענצליך וויעדער הערגעשטעללט זיין. — אים אללגעמיינען מאכט עס אין היעזיגען קרייזען איינען אונאנגענעהמען איינדרוק, דאס הערר פאָפפער, דעססען פאטער בעקאנטליך אָרטהאָדאָקס איזט, טראָטצדעם זיינע מוטטער ערסט געשטאָרבען, שאָן

פאָלליעטאָן.

ריקקעהר דער יודען נאך ענגלאנד.

(25.טע פאָרטזעטצונג.)

דא נון אין שבתי צבי „משיח" געקאָממען וועהרע, זאָ זאָללטען דיא בעשטיממונגען דעם „שלחן ערוך" אויסער קראפט טרעטען. יא, דיא אנהענגער פאָן שבתי צבי גינגען נאָך ווייטער אונד פערגליכען שבתי צבי צו גאָטט דורך דען פסוק „דומה דודי לצבי!"

פאָר אללעם ווארדע „עשיה בשבת" אבגעשאפפט; יא, דיעזער פאסט-טאג ווארדע אין איינען פריידען-טאג אומגעוואנדעלט. דער בערייטס ערוועהנטע שמואל פרימאָ, דער זיך „שמואל הנביא" נאננטע, שריעב אן אללע יידישען געמיינדען פאָלגענדעס: „בריידער! נאכדעם איהר געווירדיגט וואָרדען זייד, דען גראָססען טאג אונד דיא ערפיללונג דעם גאָטטעס-וואָרטעס דורך דיא פראָפעטען צו זעהען, זאָ מיססען איירע קלאגע אונד טרויער אין פריידע אונד איירע פאסטען אין פראָהע טאגע פערוואנדעלט ווערדען, דענן איהר ווערדעט ניכט מעהר וויינען. פרייעט אייך מיט געזאנג אונד ליעד אונד פערוואנדעלט דען טאג, דער זאָנסט אין בעטריבניס אונד טרויער פערלעבט ווארדע, אין איינען פריידענטאג, וויל משיח ערשיענען איזט!"

דיא גרונדפראָממען אָרטהאָדאָקסען ווארדען אבער וועגען דיעזער ערסטען נייערונג איין וועניג צור בעזיננונג געקאָממען, זיא קאָננטען זיך דען משיח ניכט אנדערס דענקען, אלס איינען שטרענג פראָממען ראבבינער, דער וועגען מאָגליך נאָך מיט נייען ערשווערונגען (חומרות) אויסטרעטען ווירדע; טראָטצדעם האטטען זיא עס צוואר אים „זוהר" געלעזען אונד איינאנדער וויעדערהאָלט, דאס אין דער מעססיאנישען צייט דיא טרויערטאגע אין פעסט-טאגע אומגעוואנדעלט ווערדען אונד דאס געזעטץ איבערהויפט ניכט מעהר בינדענד זיין ווירדע, אלס אבער ערנסט דאמיט געמאכט ווארדע, ערגריפף זיא איין פאָרמליכער שרעקען. עס וואר דאהער שאָן דאמאלס אין פיעלען געגענדען איינע טרעננונג אונטער דען יודען איינגעטרעטען; דיאייניגען, וועלכע אללע יידישען געזעטצע געהאלטען אונד אן שבתי צבי ניכט גלויבטען, ווארדען „כופרים" אונד „אפקורסים" גענאננט, וועהרענד דיעייניגען, וועלכע דיא געזעטצע איבערטראטען אונד נור אן שבתי צבי גלויבטען, אָרטהאָדאָקסען גענאננט ווארדען.

ר' שלמה אלגאזי, דער וועלטבעריהמטע ראבבינער אויס סמירנא, ווידערזעטצטע זיך דיעזעם אבשאפפען דער געזעטצע, ווארדע אבער פאָן דען אנהענגערן שבתי'ס פאסט געשטייניגט אונד מוססטע פליכטען. ר' חיים בנבנשת, וועלכער ניכט גענוג „חומרות" אין זיינעם „כנסת הגדולה" נאכטראגען קאָננטע, מוססטע מיטמאכען, וויא מאן דיא הייליגען געזעטצע איבערטראט.

נון מוססטע זיך ענדליך דער משיח שבתי צבי ענטשליעסען, דיא פראָווינצ-שטאדט סמירנא צו פערלאססען, אום זיין ווערק אין דער טירקישען הויפטשטאדט קאָנסטאנטינאָפעל צו פאָללברינגען, דא דיא טירקישען בעאמטען דאס טרייבען דער יודען אין סמירנא ניכט לענגער דולדען אונד דיא פעראנטוואָרטליכקייט היעפיר אויך זיך ניכט נעהמען קאָננטען. דער טירקישע אָבערבעפעהלסהאבער פאָן סמירנא האט שבתי צבי דרייא טאגע צייט געגעבען, זיך צו שיפף נאך קאָנסטאנטינאָפעל פאָר דיא האָכסטען טירקישען בעהאָרדען צו שטעללען. שבתי צבי וואר היעריבער ניכט בעטראָפפען, זאָנדערן פאָלגטע פריידיגסט דעם בעפעהלע, דענן ער גלויבטע זעלבער אן זיך, אונד אין זיינער איינבילדונג האָפפטע ער, דאס זיך אין קאָנסטאנטינאָפעל פאָר דעם סולטאן איין וואונדער עראייגנען ווערדע, דאמיט דיא פראָפעצייהונגען דעם נתן הנביא איבער איהן אין ערפיללונג געהען. יא, ער זאָגטע אייך דאס בעשטיממטעסטע, דאס ער מיט לייכטיגקייט דעם סולטאן דיא קראָנע פאָם קאָפפע נעהמען ווערדע.

עהע שבתי סמירנא פערליעס, פערקינדעטע ער זיך אלס בעהערשער דער גאנצען ערדע אונד פערטהיילטע שאָן אונטער זיינע געטרייען קאָניגרייכע. איין געוויססער אברהם ראָביא אין סמירנא ערהיעלט אונטער דעם נאמען יאשיה עבענפאללס איינע קראָנע, אונד וואר זאָ פעסט איבערצייגט פאָן זיינער באלדיגען הערליכקייט, דאס ער דאס פאָן שבתי צבי איהם צוגעשפראָכענע קאָניגרייך ניכט „אום מילליאָנען" הערגעבען וואָללטע. מאן האט איהם אייך היעפיר איינע גראָססע סוממע אנגעבאָטען, דיא ער אבער אויסגעשלאגען.

מיט איינער געוויססען אבזיכטליכקייט האט שבתי צבי זיינע מעססיאנישע רייזע נאך קאָנסטאנטינאָפעל געראדע מיט דעם בעגינגע דעם יאהרעס 1666 אנגעטרעטען. ער וואר פאָן איינינען זיינער געטרייען אנהענגער אונד פאָן זיינעם סעקרעטער שמואל פרימאָ בעגלייטעט. אלס דאס שיפף, אויף וועלכעם שבתי וואר, שאָן דיא מיטטע דער מעערעס-רייזע עררייכטע, ענטשטאנד איין שרעקליכער שטורם, זאָ דאס דער קאפיטען זעלבער עס אויסגעשפראָכען, דאס פיר זיא מעהר קיינע רעטטונג צו האָפפען זייא. דא